

datum: 8 januari 2025

Inspiratie-deontologische code voor lokale mandatarissen

Voor u ligt de inspiratie-deontologische code van de VVSG. Deze code helpt uw lokaal bestuur op weg richting een eigen, gedragen deontologische code. Deze inspiratiecode bouwt voort op de modelcode van 2018. Deze tekst kwam tot stand door een samenwerking van de VVSG en Just (www.just-advise.be). Met dank aan hen die met hun opmerkingen en suggesties hebben bijgedragen.

Anders dan met de vorige modelcode willen we met de voorliggende inspiratiecode lokale besturen vooral op weg helpen. Wij merkten dat de vorige modelcode namelijk vaak simpelweg werd overgenomen. Dit is op zich niet verkeerd. Maar een code begint pas echt effect te sorteren wanneer hij na een proces van reflectie en bespreking ook werkelijk lokaal wordt gedragen. De voorliggende inspiratiecode is een op zichzelf staande en complete code. Toch nodigen wij gemeenteraden uit om hem kritisch te lezen, te bevragen en waar het nodig wordt geacht aan te passen. Het proces richting een eigen deontologische code is in deze minstens zo belangrijk als het resultaat.

1. Over de inhoud van deze code

Een deontologische code is een van de instrumenten om te werken aan de integriteit van de bestuursorganen van een lokaal bestuur. Integriteit gaat er in de kern om dat het lokaal bestuur zich op zo'n manier organiseert dat haar mandatarissen tot beslissingen komen die zowel zuiver als zorgvuldig zijn. Een belangrijk uitgangspunt voor de VVSG bij het ontwikkelen van deze code is dat hij in hoofdzaak geldt voor goedbedoelende mandatarissen. De code heeft tot doel deze goedbedoelende maar feilbare mandatarissen te beschermen, door helderheid te bieden op bepaalde wettelijke vereisten behorende bij een zuivere uitvoering van het ambt. En door gedeelde fatsoensnormen voor de gemeenteraad en het college uit te schrijven, zodat men samen het goed bestuur in de eigen gemeente kan bevorderen en het vertrouwen in het lokaal bestuur kan versterken. De code heeft dus expliciet als doel een positieve bijdrage te leveren aan de integriteit en de kwaliteit van het lokaal bestuur.

Met alleen deontologische gedragsregels schieten we echter te kort om de integriteit van het lokaal bestuur werkelijk te bevorderen. Deze gedragsregels beschrijven wat ook wel de ondergrens van integriteit wordt genoemd. De code is dus een noodzakelijke maar nog niet voldoende voorwaarde voor een integer bestuur. Noodzakelijk, omdat niets menselijks een mandataris vreemd is. Ook de mandataris is feilbaar en kan per ongeluk of tegen beter weten in, in de fout gaan (onder de ondergrens belanden). Niet voldoende, aangezien een goede mandataris meer is dan een vertegenwoordiger of bestuurder die binnen de lijntjes kleurt. Uiteindelijk verwacht de burger dat politiek en bestuur leiden tot

zorgvuldige keuzes ten behoeve van het algemeen belang, de 'bovengrens' van integriteit.

Het doel van een deontologische code is in principe tweeledig:

- 1) de code geeft een beeld van de vraag 'waarom' deontologie voor een lokaal mandataris van groot belang is;
- 2) de code verheldert de gedragsregels die van toepassing zijn op de mandatarissen. Het eerste deel wordt het beste neergeschreven in een inspirerende inleidende tekst. Het tweede deel van de code bevat een opsomming van artikelen met voldoende uitleg en kleuring voor de gemiddelde mandataris.

Sinds 2007 moet iedere gemeenteraad en raad voor maatschappelijk welzijn ¹een deontologische code hebben. Sinds februari 2023 is daar ook een verplichte deontologische commissie bijgekomen. Deze commissie kijkt toe op de naleving en de handhaving van de code.

Vanuit de VVSG zien we de deontologische commissie als een belangrijke toevoeging aan het palet van instrumenten om de integriteit van lokale besturen te bevorderen. De afgelopen (kleine) twee jaar is de commissie echter nog niet volledig tot haar recht gekomen. Zij is soms gebruikt als instrument voor politieke afrekeningen of torst in elk geval die perceptie. Ook heeft de oprichting ervan geleid tot een toenemende kwetsbaarheid van de algemeen directeur, een figuur zonder dewelke de naleving en handhaving van deontologie onmogelijk zorgvuldig vorm te geven valt.

Het is daarom van belang te wijzen op de positieve functie van de deontologische commissie. Zij is in essentie een instrument voor de bevordering van het lerend en 'zelfcorrigerend vermogen' van de lokale politiek. Een goede werking van de commissie kan de verleiding kanaliseren om vermoedens van schendingen via publieke kanalen (de pers, sociale media, tijdens de raadsvergadering) naar buiten te brengen. De commissie biedt de mogelijkheid om het vermoeden eerst in rust en onpartijdig te onderzoeken, vooraleer een oordeel wordt geveld. Dit vraagt om terughoudendheid en vertrouwen van de lokale mandatarissen. De winst is het echter waard: individuele mandatarissen worden niet geschaad door onbewezen aantijgingen en langzaam maar zeker zal het vertrouwen van de burger in de (lokale) politiek dankzij de zorgvuldige afhandeling van vermoedens weer kunnen aansterken.

De in deel 3 gegeven beschrijving van de samenstelling, bevoegdheid en werking van de commissie geeft invulling aan deze uitgangspunten van de commissie: zij is er eerst en vooral ter kanalisering van vermoedens, waardoor individuele mandatarissen beter kunnen worden beschermd en het zelflerend en corrigerend vermogen van de gemeenteraad wordt bevorderd. Deze invulling is niet decretaal voorgeschreven. De VVSG maakt op verschillende momenten een keuze. Een weloverwogen keuze. Maar uiteindelijk heeft ieder lokaal bestuur de vrijheid om andere keuzes te maken.

---

¹ Wanneer we in wat volgt verwijzen naar de gemeenteraad en/of de voorzitter van de gemeenteraad bedoelen we beide bestuursorganen. Dit met het oog op de leesbaarheid van het document.

2. De indeling van de inspiratiecode

Deel 1 - Inleiding

Een gedragen code vraagt om een inleiding op maat van uw eigen bestuur. Een werkgroep deontologie, de integriteitscoördinator dan wel de deontologische commissie zou hiervoor zorg kunnen dragen. Een suggestie zou kunnen zijn om vooral aandacht te besteden aan de waarde van het ambt van mandataris en de rol van het bestuur binnen onze democratische rechtsstaat. De trots die daaraan ontleend kan worden, maar ook de plichten die eruit volgen voor de lokale vertegenwoordigers van het volk. Aanvullend kan verduidelijkt worden welk doel de raad voor ogen heeft met de code. Ziet u het als een document dat pas ingezet wordt wanneer het fout gaat (bv. voor het indienen van klachten) of eerder als een verbindend instrument dat duidelijkheid biedt en het gezamenlijke gesprek over deontologie bevordert?

Deel 2 - Gedragsregels

De gedragsregels geformuleerd in uw deontologische code hebben tot doel om:

- de zuiverheid van het handelen van mandatarissen en van de besluitvorming in de gemeenteraad en het college te bevorderen;
- bij te dragen aan het vertrouwen van de burger in het lokaal bestuur en in haar bestuursorganen;
- een gemeenschappelijke grond te geven aan de mandatarissen op basis waarvan zij zich kunnen bezighouden met de kerntaak van politiek-bestuurlijke organen: zorgvuldige besluitvorming.

Met dit driedelige doel in het achterhoofd adviseert de VVSG om op de volgende thema's gedragsregels te formuleren:

1. Voorkomen van (de schijn van) belangenvermenging en cliëntelisme
2. Tegengaan van oneigenlijke beïnvloeding
3. Omgang met informatie
4. Omgangsvormen
5. Aanwending van publieke middelen
6. De naleving en handhaving van de gedragsregels

In het voorliggende model maken we een onderscheid tussen artikelen die specifiek gedragsregels beschrijven, volgend uit wetten, decreten en andere normen enerzijds, en anderzijds artikelen die verwijzen naar een voorschrift dat dient als voorzorgsmaatregel ter bescherming van de mandataris tegen het overschrijden van de specifieke gedragsregels.

Deel 3 - Naleving en handhaving

De naleving van de deontologische code is een gezamenlijke opdracht voor alle mandatarissen van het lokaal bestuur. Hierbij kan het onder andere gaan om het organiseren van sensibiliseringssessies, het leren van voorvallen uit het verleden en het inzetten op acties om het onderling gesprek over deontologie te normaliseren. Naleving en handhaving worden daarom ook het beste gescheiden in de deontologische code. In het kader van de handhaving, maakte de Vlaamse Regering het oprichten van een deontologische commissie verplicht. Hoe dit instrument van de gemeenteraad werkt en waartoe het exact dient, moet worden ingevuld door het lokaal bestuur zelf.

Vanuit de VVSG zien we de deontologische commissie eerst en vooral als een instrument ter bevordering van de integriteit van de lokale politiek. Dit doet de commissie enerzijds door dit thema op de agenda van de raad te zetten, bv. door het organiseren van een opleiding en door in te zetten op het lerend vermogen van de raad. Anderzijds krijgt de commissie de rol als instrument om te komen tot 'zelfcorrectie' en waakt ze over de zorgvuldige omgang met vermoedens van mogelijke schendingen van de deontologie in de schoot van de gemeenteraad en het college. De uitwerking waarvoor in deze code wordt gekozen probeert optimaal invulling te geven aan deze interpretatie van de commissie. Daarbij worden keuzes gemaakt, waar ook andere keuzes mogelijk zijn. Het is uiteindelijk aan de gemeenteraad om zelf een richting te kiezen.

3. Deontologische code voor een integer lokaal bestuur

Deel 1: Inleiding

De geleide hierboven kan enige inspiratie leveren. Vanuit de VVSG raden wij echter sterk aan om een eigen inleiding te schrijven. Deze inleiding, die integraal deel uitmaakt van de code, ademt dan niet slechts het karakter van het hier gepresenteerde, maar toont ook de eigenheid van het lokaal bestuur. Ook kan er ruimte worden geboden om rekenschap te geven van de keuzes die zijn gemaakt bij het vormgeven van de gedragsregels en bij het luik van de naleving en handhaving.

Ten laatste raden wij aan om het toepassingsgebied in de inleiding op te nemen, aangezien dit op zichzelf geen gedragsregels bevat.

Toepassingsgebied

De deontologische code is van toepassing op alle zittende lokale mandatarissen, hun persoonlijke medewerkers en derden handelend in opdracht van of ondersteunend aan de mandataris (de medewerkers van het lokaal bestuur uitgezonderd). De mandatarissen passen de code toe zowel voor mandaten die rechtstreeks in verband staan met hun ambt als voor alle hieruit voortvloeiende mandaten.

Om ervoor te zorgen dat iedereen zich bewust is van het engagement dat aan de code verbonden is, raden we aan om de tekst, na toelichting en bespreking, ter ondertekening te bezorgen aan iedereen op wie de code van toepassing is. Ook aan derden handelend in opdracht van of ondersteunend aan lokale mandatarissen wordt gevraagd de code te ondertekenen (ook al is dit strikt genomen niet nodig, aangezien het een raadsbeslissing is).

Deel 2: Gedragsregels

Hieronder vindt u een uitwerking van de relevante thema's waarover een zorgvuldige deontologische code iets moet zeggen. Het opzet is steeds als volgt:

- Leeswijzer
- Concrete artikelen bestaande uit:
  - Specifieke gedragsregels
  - Raads- en collegebrede afspraken ter bevordering van het naleven van die gedragsregels
- Beknopte toelichting over het thema met mogelijk duiding van (juridisch) uitdagende termen.

Artikel 1 – Voorkomen van (de schijn van) belangenvermenging en cliëntelisme

Leeswijzer

Bij zowel belangenvermenging als cliëntelisme is er het nodige 'grijze' gebied. Wetgeving is niet altijd helder en zeker belangenvermenging moet geval per geval worden beoordeeld. De code verheldert deze begrippen en geeft handvaten aan de lokale mandatarissen om dergelijke schendingen van de deontologie te voorkomen.

1.1 Een lokale mandataris staat in al zijn handelen, in het besluitvormingsproces en in het contact met burgers, steeds in dienst van het algemeen belang.

1.2 Een lokale mandataris gaat actief en uit zichzelf alle vormen van belangenvermenging (en de schijn ervan) tegen. Dit betekent dat:

- een lokale mandataris de (in de regelgeving bepaalde) met het ambt onverenigbare functies niet vervult en erover waakt geen verboden handelingen uit te voeren of verboden overeenkomsten aan te gaan;
  - ▣ Onverenigbaarheden: Decreet Lokaal Bestuur, artikel 10²
  - ▣ Verboden handelingen: Decreet Lokaal Bestuur, artikel 27, §2
- een lokale mandataris niet deelneemt aan een bespreking en stemming, noch probeert het proces van besluitvorming in een andere fase van de besluitvorming in zijn voordeel te beïnvloeden, wanneer er sprake is van een beslissing waarbij belangenvermenging speelt;
  - ▣ Gedrag bij stemming en beraadslaging: Decreet Lokaal Bestuur, artikel 27 §1 en §4
  - ▣ Gedrag bij stemming en beraadslaging: Wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten, artikel 6
  - ▣ Gedrag bij stemming en beraadslaging: Burgerlijk Wetboek, artikel 1596
- een lokale mandataris bij contacten met de burger het algemeen belang vooropstelt en niet de schijn wekt dat door politieke tussenkomst particuliere belangen (kunnen) begunstigd worden (cliëntelisme).

1.3 Een lokale mandataris vervult de rol van aanspreekpunt en informatiebemiddelaar voor de burger steeds op neutrale basis, zonder persoonlijke bevoordeling van een of meerdere burgers in een dossier dan wel het wekken van de schijn daarvan.

1.4 Ter voorkoming van overschrijding van de onder 1.1 en 1.2 beschreven normen, engageren alle mandatarissen zich tot het aanleveren, en up-to-date houden van de volgende gegevens bij de algemeen directeur:

- een lijst van alle betaalde en onbetaalde mandaten en bestuurlijke nevenfuncties;

---

² In specifieke regelgeving staan nog heel wat andere onverenigbaarheden.

- een lijst waarin zijn opgenomen: de substantiële financiële belangen (bijvoorbeeld aandelen of opties) in een onderneming waarmee de gemeente zaken doet of waarin de gemeente een belang heeft.

De aangelegde lijsten zijn op aanvraag door de lokale mandatarissen in te kijken bij de algemeen directeur.

1.5 Ter voorkoming van overschrijding van de norm beschreven onder 1.3 zorgt de algemeen directeur ervoor dat dossierbehandelende personeelsleden alle tussenkomsten opnemen in het desbetreffende administratieve dossier. Louter informatieve vragen of vragen/tussenkomsten van uitvoerende mandatarissen in het kader van hun functionele en hiërarchische relaties met de behandelende personeelsleden of diensten, vallen daarbuiten.

Toelichting bij belangenvermenging en de schijn ervan

Belangenvermenging betekent dat het algemeen belang wordt vermengd met het rechtstreekse belang van de mandataris, hetzij persoonlijk, hetzij als vertegenwoordiger, hetzij via het persoonlijke belang van de huwelijkspartner, van de wettelijke samenwonende partner, of van bloed- en aanverwanten tot en met de vierde graad van de mandataris. Hierdoor is de zuiverheid van besluitvorming of handelen in het algemeen belang niet langer gewaarborgd. Niet alleen feitelijke belangenvermenging, maar ook de schijn ervan moeten worden vermeden.

Een aantal termen vragen om verduidelijking:

‘Belang’: niet alleen financiële maar ook ‘morele’ belangen worden hieronder verstaan. Bijvoorbeeld: de gemeenteraad beslist over het tot bouwgrond maken van het stukje natuur palend aan de tuin van de mandataris.

‘Rechtstreeks belang’: een belang van de mandataris dat wordt bevorderd of benadeeld door een voorliggende beslissing. De vraag moet gesteld worden: kan iemand nog met redelijke zekerheid objectief aanwezig zijn/meebeslissen in een bestuursorgaan? Bijvoorbeeld: in de raad wordt over extra financiële ondersteuning beslist voor de sportclub waarvan een lokale mandataris de voorzitter is.

‘Persoonlijk belang’: het moet gaan om een belang dat gebonden is aan de persoon van de mandataris. Dit in tegenstelling tot een collectief belang dat overlapt met het belang van de mandataris. Bijvoorbeeld: de mandataris die een auto bezit mag wél meestemmen over het parkeerbeleid in de gemeente.

‘De schijn van’: niet zozeer het toevallige beeld van de burger is hierbij leidend. Het gaat erom dat bepaalde gedragingen van de lokale mandataris het voor de burger aannemelijk maken dat deze mandataris in de verleiding kan komen om de belangen te vermengen. Bijvoorbeeld: een mandataris is jongerenbegeleider. Vanwege overlast wordt de locatie waar de mandataris werkt mogelijk gesloten. De mandataris start een petitie en stuurt een

ingezonden brief naar de krant. De mandataris neemt vervolgens ook deel aan de beraadslaging en stemming over de sluiting van de locatie. De in artikel 1.3 vastgelegde verplichting gaat verder dan de bestaande wetgeving. De gemeenteraad ziet het aanleveren van deze gegevens als een beschermmaatregel voor de mandatarissen. Naast het feit dat transparantie op belangen en netwerken mogelijke suggestieve aantijgingen ontmoedigt, zal deze er ook voor zorgen dat mandatarissen elkaar gemakkelijker waarschuwen bij mogelijke risico's op belangenvermenging.

Toelichting bij cliëntelisme en de schijn ervan

Lokale mandatarissen zijn een aanspreekpunt voor burgers. Mandatarissen kunnen hen de geijkte paden wijzen of hun ongenoegen over de werking van het lokaal bestuur aanhoren. Er zitten echter grenzen aan deze rol. Die grens wordt getrokken bij cliëntelisme: een vorm van politieke klantenbinding door het aanbieden of uitvoeren van diensten en hulp aan individuele burgers met het doel de stem van die burger te winnen. In essentie zet een mandataris zich in die gevallen in voor het particulier belang en niet het algemeen belang. Er wordt dan ook wel gesproken over 'dienstbetoon'. Tussenkomen om dossiers te bespoedigen dan wel te beïnvloeden vallen hier bijvoorbeeld onder.

Artikel 2 – Tegengaan van oneigenlijke beïnvloeding en de schijn ervan

Leeswijzer

De meest problematische vorm van oneigenlijke beïnvloeding is de welbekende corruptie. Daarbij gaat het om het kopen van de invloed van een lokale mandataris door middel van geld, goederen, diensten of andere gunsten. Deze vorm van beïnvloeding is strafrechtelijk vervolgbaar, bekend en normaal gesproken onacceptabel bevonden. Maar er bestaan ook minder evidente vormen van oneigenlijke beïnvloeding. Geschenken en uitnodigingen zitten eerder in het grijze gebied. Maar ook langs deze sluiproute kan de objectiviteit van een mandataris worden beïnvloed, of in ieder geval kan de schijn daartoe worden gewekt. In alle gevallen wordt het vertrouwen in de politiek geschaad.

2.1 Een lokale mandataris mag zijn invloed en stem niet laten kopen of beïnvloeden door, noch aanbieden voor geld, goederen, diensten of andere gunsten die hem gegeven of beloofd werden.

 Regelgeving inzake corruptie: Strafwetboek, artikel 245

2.2 Een lokale mandataris moet actief en uit zichzelf de schijn van beïnvloeding en partijdigheid tegengaan. De mandataris doet dit door:

- geen geschenken, diensten of andere voordelen te aanvaarden, behalve diegene die van een geringe geldwaarde zijn (zoals een bloemetje) en waarbij het beeld van beïnvloeding minimaal is;
- niet in te gaan op uitnodigingen betaald door anderen, behalve als deze direct relevant zijn voor de goede invulling van het ambt, functioneel zijn opgezet en van (relatief) beperkte waarde zijn. Bovendien houdt de mandataris rekening met de timing en context waarbinnen de uitnodiging wordt gedaan, met het doel de schijn van beïnvloeding te minimaliseren.

2.3 Het geven van geschenken aan, dan wel het uitnodigen van derden gebeurt nooit in eigen naam, maar altijd in naam van het lokaal bestuur. Daarbij zal men er steeds waakzaam voor zijn alle vormen van partijdigheid, bevoordeling en/of uitsluiting te vermijden.

2.4 Ter bevordering van de transparantie en het voorkomen van enige schijn van beïnvloeding spreken de mandatarissen onderling af dat:

- geschenken met een meer dan geringe geldwaarde die toch bij een mandataris in het bezit komen, worden gemeld aan de algemeen directeur. De mandataris meldt het hoe dan ook wanneer een geschenk op het thuisadres wordt afgeleverd. De algemeen directeur registreert de giften en geeft ze in alle transparantie een bestemming binnen het lokaal bestuur. Buitensporige geschenken worden alsnog teruggestuurd.
- uitnodigingen die bestemd zijn voor de gehele gemeenteraad, door de gemeenteraad worden beoordeeld. Het is de raad als geheel die de uitnodiging accepteert dan wel afwijst.

Toelichting

Burgers wensen mandatarissen die met de voeten in de figuurlijke klei staan. Het is dan ook niet ongewoon dat mandatarissen aanwezig zijn bij festivals of sportwedstrijden e.d.m. Hiervoor ontvangen ze veelal ook een uitnodiging. Net als de (meestal kleine) geschenken die een mandataris kan ontvangen, zullen de meeste mandatarissen aangeven dat deze hun besluitvorming niet zomaar zullen beïnvloeden. Toch moet men opletten. Beïnvloeding werkt subtiel en de meeste mensen zullen er onbewust na verloop van tijd toch gevoelig aan raken. Belangrijker nog: een mogelijk onschuldig geschenk of een gepaste uitnodiging kan nog altijd een negatieve reactie opwekken. De schijn van beïnvloeding is nooit ver weg, vooral niet in dossiers waarover veel te doen is. Daarom moeten mandatarissen ook rekening houden met het moment waarop en de context waarin een geschenk of uitnodiging wordt overhandigd. Een geschenk in ontvangst nemen tijdens de onderhandelingsfase bij een gunning of op een uitnodiging ingaan voor een bezoek aan een uiterst gecontesteerd initiatief, kan onverstandig zijn, omdat het een schijn van beïnvloeding nalaat.

Artikel 3 – Verantwoord gebruik van faciliteiten en middelen van het lokaal bestuur

Leeswijzer

Lokale mandatarissen krijgen voor hun werkzaamheden de beschikking over bepaalde faciliteiten, middelen en vergoedingen van het lokaal bestuur. Ook krijgen mandatarissen toegang tot onkostenvergoedingen die zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement (binnen het door de Vlaamse regering bepaalde kader). Terugbetaling daarvan geschiedt enkel wanneer aan alle volgende voorwaarden voldaan is:

- de kosten houden verband met de uitoefening van het mandaat;
- de kosten zijn noodzakelijk;
- de kosten worden bewezen.

▮ Terugbetaling en verantwoording kosten: Besluit van de Vlaamse regering van 6 juli 2018 houdende het statuut van de lokale mandataris, artikel 35

3.1 Een lokale mandataris gebruikt de voorzieningen en eigendommen van het lokaal bestuur niet voor privédoeleinden.

3.2 Lokale mandatarissen gaan verantwoord en op een sobere wijze om met de publieke middelen en vergoedingen die tot hun beschikking staan.

3.3 Lokale mandatarissen die gebruik maken van de onkostenvergoedingen leggen hier op een transparante wijze en volgens de afgesproken procedure verantwoording over af.

▮ Bepaling van en procedure voor terugbetaling specifieke kosten (huishoudelijk reglement): Decreet Lokaal Bestuur, artikel 38

3.4 De algemeen directeur rapporteert jaarlijks over de gedeclareerde onkostenvergoedingen aan de gemeenteraad.

Artikel 4 – Zorgvuldige omgang met informatie

Leeswijzer

Openheid en transparantie vormen het uitgangspunt in de politiek. Lokale mandatarissen vervullen hun ambt bij gratie van de burgers die hen hun stem geven. De burger heeft dan ook het recht om goed geïnformeerd te worden over het overheidshandelen. De onderliggende redeneringen en afwegingen van beslissingen moeten duidelijk zijn. Tegelijkertijd zijn er ook grenzen aan deze openheid. Sommige zaken moeten binnenskamers blijven, of kunnen tijdens het proces nog niet worden gedeeld. Bovendien: de ruime toegang tot nagenoeg alle informatie van het lokaal bestuur legt een plicht neer bij de

lokale mandataris. Deze zal de informatie nooit voor privédoeleinden – voor zichzelf, familie, vrienden of zakenpartners – inzetten. Ook in de rol van informatieverstrekker let de mandataris op voor het vermengen van belangen.

4.1 De lokale mandataris bewaakt het geheime karakter en de vertrouwelijkheid van informatie. Dit betekent dat de mandataris:

- het beroepsgeheim eerbiedigt wanneer hij kennisneemt van geheime informatie;
  - ▣ Beroepsgeheim: *Strafwetboek, artikel 458*
- zich gebonden weet door de geheimhoudingsplicht voor de feiten, meningen en overwegingen gedeeld tijdens een besloten vergadering.
  - ▣ Geheimhoudingsplicht: *Decreet Lokaal Bestuur, artikel 29, §4*
  - ▣ Openbaarheid van de vergadering: *Decreet Lokaal Bestuur, artikel 28*
  - ▣ Vertrouwelijkheid van informatie: *Wet van 27 juni 2013 betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten, artikel 10, §2*
  - ▣ Gegevensbescherming: *Algemene Verordening Gegevensbescherming van 27 april 2016*

Een uitzondering kan worden gemaakt wanneer de wet de openbaarheid voorschrijft.

- ▣ Toegang tot bestuursdocumenten: *Bestuursdecreet, art. II.26 e.v.*

4.2 Lokale mandatarissen gaan discreet en voorzichtig om met de informatie waartoe zij toegang hebben. Dit houdt onder andere in dat de mandataris:

- over (nog) niet openbare informatie niet communiceert;
- feiten en omstandigheden ten aanzien van derden in de juiste context plaatst.

4.3 Lokale mandatarissen gebruiken de informatie waartoe zij toegang hebben vanuit hun ambt nooit voor het eigen belang of voor het persoonlijke of zakelijke belang van derden.

4.4 Lokale mandatarissen zijn open en eerlijk over de redenen en inzichten op basis waarvan zij hun stem uitbrengen.

4.5 Voor de eenduidigheid en transparantie over informatieaanvraag, -ontvangst en -deling spreken de lokale mandatarissen af dat:

- communicatie die verband houdt met de concrete afhandeling van dossiers, steeds via hun officieel emailadres³ verloopt. Deze communicatie wordt ingeschreven in het register van het lokaal bestuur;
- de beroepen op het inzagerecht door een mandataris steeds worden vermeld in een apart register, zodat het voor alle mandatarissen helder is welke informatie is gevraagd en is verleend.⁴

³ Indien elke mandataris zo'n officieel mailadres heeft.

⁴ Deze bepaling kan ook verhuisd worden naar het huishoudelijk reglement.

Toelichting

Mandatarissen hebben toegang tot veel informatie. Op dit moment werkt het algemeen inzagerecht van de mandataris op dusdanige wijze dat de mandataris individueel een vraag neerlegt, welke wordt getoetst en beantwoord door de algemeen directeur. Deze communicatie vindt plaats buiten het zicht van de andere mandatarissen. Met artikel 4.5 kiest de gemeenteraad ervoor om de informatiepositie van de mandatarissen in de gemeenteraad steeds gelijk te trekken. Hiermee wordt enerzijds de mogelijke verleiding weggenomen om informatie alsnog op oneigenlijke wijze te gebruiken, anderzijds zorgt het ervoor dat alle leden van de gemeenteraad in beginsel op basis van dezelfde informatie het raadsdebat kunnen voeren.

Artikel 5 – Respectvolle omgang met anderen

Leeswijzer

In de politiek, zowel in de gemeenteraad als steeds vaker via sociale-mediaplatformen, gaat het er stevig aan toe. Het politieke debat behoort ook op het scherpst van de snede te worden gevoerd. De gemeenteraad is de uitgelezen plaats voor een ideeënstrijd. Een respectvolle omgang met andere lokale mandatarissen, het personeel en de burger is hierbij echter van groot belang. Niet alleen verdienen zij respect als medemens. Eenieder van hen speelt ook een belangrijke rol binnen onze democratische rechtsstaat. Tussen mandatarissen voorkomt een respectvolle onderlinge omgang bovendien schade aan het ambt en aan de geloofwaardigheid van politiek en bestuur, en bevordert ze het zorgvuldige proces van besluitvorming.

5.1 Lokale mandatarissen gaan op respectvolle wijze om met elkaar, de algemeen directeur en andere personeelsleden, evenals met de burgers, in woord, gebaar en geschrift.

5.2 Lokale mandatarissen zaaien geen twijfel over elkaars integriteit. Zij erkennen en bevestigen elkaar actief in hun streven naar het dienen van het algemeen belang vanuit hun ambt, rol en politieke kleur.

5.3 Lokale mandatarissen onthouden zich in het openbaar, dus ook in openbare raads- en commissievergaderingen, van negatieve uitspraken over individuele personeelsleden.

5.4 Een lokale mandataris staat op dezelfde gewetensvolle manier ten dienste van alle burgers, zonder onderscheid van geslacht, geaardheid, huidskleur, afstamming, sociale stand, nationaliteit, filosofische en/of religieuze overtuiging, ideologische voorkeur of persoonlijke gevoelens.

5.5 Bij onenigheid in de onderlinge omgang of de gang van zaken tijdens of buiten vergaderingen gaan mandatarissen, mogelijk onder begeleiding, in eerste instantie het gesprek aan met elkaar.

Toelichting

Waar liggen de grenzen binnen het politieke spel? Een grap kan nog. Een verhitte discussie kan voorvallen wanneer de dossiers ergens over gaan. Kritiek kan worden geleverd op de resultaten van beleid in de praktijk. De integriteit van een collega-mandataris in het publiek betwijfelen, een schepen seksistisch toespreken, een personeelslid met naam en toenaam aan de publieke schandpaal nagelen, ... zijn dan weer evidente voorbeelden die de grenzen overschrijden. Ook in het heetst van de politieke strijd moeten lokale mandatarissen beseffen dat dergelijk gedrag schadelijk is voor de geloofwaardigheid van het lokaal bestuur en op termijn nefaste gevolgen kan hebben voor de kwaliteit van het gezamenlijke proces van besluitvorming.

Deel 3: Naleving en Handhaving

Leeswijzer

De gemeenteraad ziet erop toe dat de fracties en de individuele lokale mandatarissen volgens de deontologische code handelen.

Deontologie gaat over het betamelijk handelen van mandatarissen. In de basis zijn alle mandatarissen het erover eens dat zij deontologisch correct dienen te handelen. De mandatarissen beloven zich om deze reden aan de gezamenlijke opdracht te houden om de deontologie op een zorgvuldige wijze te bewaken, zodat collega's niet onnodig worden beschadigd en het vertrouwen in het lokaal bestuur geen (onnodige) schade wordt berokkend.

Alle mandatarissen passen de volgende vier principes toe bij de naleving en handhaving van de code:

1. Naleving van de code is een gezamenlijke opdracht.

Deontologie is van ons allen. Het bewaken van de naleving ervan ook. Wij trachten elkaar dan ook tegen mogelijke misstappen te beschermen. We accepteren dat deontologie in de praktijk een lerende houding van allen veronderstelt. Dit vraagt om een openheid om deontologie onderling in de gemeenteraad bespreekbaar te maken.

2. De handhaving is onpartijdig.

Alle partijen en mandatarissen onderschrijven de deontologische code. We voeren daarom geen partijpolitiek op deontologie.

3. Vermoedens van schendingen worden niet publiek gemaakt.

Heeft een mandataris een schending begaan, dan heeft de burger er recht op om hiervan te weten. Maar zolang het slechts een vermoeden betreft dat nog niet is onderzocht, dan houden we het buiten de publiciteit. De pers, sociale media of de raadszaal zijn niet de juiste plaatsen om vermoedens te uiten. Zo voorkomen we voorbarige beschadiging van individuen, nieuwe knauwen uit het vertrouwen in de politiek en een verzuurde verhouding in de raad.

4. De vermeende schender wordt met zorg behandeld.

Ook een vermeende schender heeft er recht op met zorg te worden behandeld. Dit gaat deels over hetgeen in de vorige principes werd uitgewerkt. Maar het vraagt ook een vlotte afhandeling van de procedure met een heldere einduitspraak. Binnen de procedure zelf wordt er zorg voor gedragen dat de vermeende schender zich goed kan verdedigen.

De decreetgever verplicht de oprichting van een deontologische commissie. Tegelijkertijd laat hij veel ruimte voor eigen invulling voor wat betreft samenstelling, bevoegdheid en werking. De onderstaande uitwerking van de deontologische commissie is ons inziens de meest passende, indien de bovenstaande vier principes ter harte worden genomen.

We onderscheiden vier verschillende fasen bij het toezien op de naleving van de deontologische code, namelijk:

- het voorkomen van mogelijke schendingen;
- het signaleren van vermoedens van schendingen van de deontologische code;
- het duiden en onderzoeken van vermoedens van schendingen van de deontologische code;
- (ev.) het zich uitspreken over schendingen van de deontologische code.

Tot slot nemen we nog een bepaling op over de evaluatie van de deontologische code.

Artikel 6 en 7: Het voorkomen van mogelijke schendingen

Artikel 6

Wanneer een lokale mandataris twijfelt of een eigen handeling een overtreding van de code zou kunnen zijn, moet dit bespreekbaar gemaakt kunnen worden. Dit kan zijn binnen de eigen fractie, met een collega-mandataris, met de algemeen directeur of eventueel met een externe deskundige, zoals een medewerker van de VVSG.

Artikel 7

Wanneer een lokale mandataris twijfelt over een nog niet uitgevoerde handeling van een andere lokale mandataris, dan waarschuwt hij die persoon, mogelijk met het advies om informatie in te winnen bij de algemeen directeur.

Artikel 8 en 9: Het signaleren van vermoedens van schendingen van de deontologische code

Artikel 8

Wanneer een lokale mandataris eraan twijfelt of een regel van de deontologische code is overtreden door een andere lokale mandataris, dan kaart de mandataris dit bij voorkeur aan bij de mandataris in kwestie. Indien er goede redenen zijn om dit niet te doen, dan zal de mandataris de kwestie voorleggen aan de algemeen directeur.

Al dan niet na een gesprek met de algemeen directeur, kan de mandataris overgaan tot een formele melding bij de voorzitter van de deontologische commissie. Vanaf dit moment start het formele handhavingsproces onder mandaat van de deontologische commissie.

Artikel 9

De volgende personen kunnen een melding van een schending van de deontologische code doen bij de deontologische commissie:

- alle lokale mandatarissen van het lokaal bestuur;
- de algemeen directeur, indien de algemeen directeur zelf een vermoeden van een schending heeft, dan wel in naam van een personeelslid van het lokaal bestuur.

Toelichting

De deontologische commissie is een commissie 'van, voor en door' mandatarissen. Om deze reden kunnen alleen zij formeel een melding doen. Gegeven de rol van de algemeen directeur, zal ook deze de mogelijkheid hebben een melding te maken. Dit sluit niet uit dat eventuele vermoedens van schendingen via andere kanalen *aangebracht* kunnen worden (denk aan burgers, de klachtcoördinator, ...) bij een van de personen die een formele melding kunnen doen.

Burgers, leveranciers en anderen die een klacht willen indienen, verwijzen we graag door naar de daarvoor bestemde procedure.⁵

⁵ Hier kan een verwijzing komen naar de klachtenprocedure van het lokaal bestuur.

Artikel 10,11, 12, 13, 14 en 15 : Het duiden en onderzoeken van vermoedens van schendingen van de deontologische code

Artikel 10

De gemeenteraad richt een deontologische commissie op voor de gemeenteraad.⁶

Het doel van de deontologische commissie is eerst en vooral het bevorderen van het zelfcorrigerend vermogen van het lokaal bestuur.

In de deontologische code worden de volgende zaken vastgelegd over de deontologische commissie:

- a. samenstelling
- b. bevoegdheid
- c. werking

a. Samenstelling

- Het aantal leden van de deontologische commissie bedraagt 1 per fractie en evenveel als het aantal fracties in de gemeenteraad, aangevuld met de voorzitter van de gemeenteraad, die wordt toegevoegd als voorzitter van de deontologische commissie. Onafhankelijke raadsleden zijn geen onderdeel van een fractie en zijn niet vertegenwoordigd in de deontologische commissie.
- Bij aanmelding van meer dan één fractielid beslist de raad welk fractielid zal zetelen in de deontologische commissie.
- Iedere fractie draagt één of meer plaatsvervangers voor, in geval een lid van de commissie afwezig is of betrokken is bij een voorliggende zaak.
  - Gaat het om een mogelijke schending van de code door een lid van de commissie, dan wordt tijdens de hele procedure daarover het lid vervangen door een plaatsvervanger in de volgorde waarin ze door de fractie werden voorgedragen.
  - Gaat het om een mogelijke schending van de code door de voorzitter van de commissie, dan wordt tijdens de hele procedure daarover de voorzitter vervangen conform de procedure beschreven in art. 7, § 5, derde lid van het Decreet Lokaal Bestuur.
- De leden van de deontologische commissie zijn lokale mandatarissen uit het eigen lokaal bestuur. Alleen in het geval van een eenmansfractie kan deze fractie overgaan tot het selecteren van een mandataris van een andere fractie dan wel een niet-raadslid.
- Elke fractie wijst het mandaat in de commissie toe met een voordracht gericht aan de voorzitter van de gemeenteraad.

---

⁶ In de volgende beschrijving verwijzen we steeds naar de deontologische commissie van de gemeenteraad. Dit kan mutatis mutandis toegepast worden op de deontologische commissie van raad voor maatschappelijk welzijn.

- De leden van de deontologische commissie leggen een vertrouwelijkheids- en neutraliteitsverklaring af.⁷
- De deontologische commissie kan externe expertise inroepen wanneer dit nodig wordt geacht. De inschatting of dit nodig is wordt bij de algemeen directeur gelegd, die hierin zelfstandig kan handelen.
- De algemeen directeur vervult de rol van secretaris in de deontologische commissie en voert onder mandaat van de commissie de ontvankelijkheidstoets en het vooronderzoek uit, mogelijk ondersteund door interne en/of externe specialisten.
- Wanneer de algemeen directeur zelf betrokken is bij een melding, dan wel om legitieme redenen geen rol kan spelen in het proces, zal deze worden vervangen door het daartoe aangewezen personeelslid. Het vooronderzoek kan indien noodzakelijk ook extern worden gevoerd.

b. Bevoegdheid

- Het geven van adviezen en aanbevelingen aan de raad over de inhoud van deze code met het oog op het bijsturen ervan of op de toepassing van de code op een voorliggend vraagstuk.
- Het opmaken van een jaarlijks verslag ter voorbereiding op de evaluatie van de deontologische code door de gemeenteraad (zie art. 18).
- Het ontplooiën van initiatieven en opleidingen ter sensibilisering op thema's rondom integriteit, deontologie en de deontologische code.
- Het zelf uitvoeren, dan wel mandateren, van de voorgeschreven stappen in het proces, van melding tot en met afronding van een melding van een vermoeden van schending van de code.
- Het formuleren van een gemotiveerd advies aan de raad over het vermoeden van een schending van deze code door een mandataris.

c. Werking

- De commissie vergadert minstens één keer per jaar.
- De voorzitter van de deontologische commissie is verantwoordelijk voor de oproeping en stelt de agenda op.
- De voorzitter roept de commissie in ieder geval bijeen wanneer dat nodig is conform art. 14 van deze code.
- De gemeenteraad stelt een huishoudelijk reglement van de deontologische commissie op waarin de praktische afspraken over het functioneren van de commissie worden vastgelegd.⁸
- De commissie streeft naar unanimiteit in haar oordeel. Als dit niet mogelijk blijkt, zal er hoofdelijk worden gestemd. Een simpele meerderheid volstaat dan.

---

⁷ Deze optie kan toegevoegd worden om extra nadruk te leggen op de vertrouwelijkheid en neutraliteit.

⁸ Dergelijke zaken worden bij voorkeur niet in detail in de deontologische code geregeld, al staat het elke raad natuurlijk vrij om dit anders in te vullen. Voor inspiratie van wat in het huishoudelijk reglement dient opgenomen te worden, kan verwezen worden naar art. 38 Decreet Lokaal Bestuur (huishoudelijk reglement gemeenteraad).

- De voorzitter van de commissie heeft geen stemrecht in de deontologische commissie, behalve wanneer de commissie gelijk verdeeld is in haar oordeel. Dan heeft de voorzitter de doorslaggevende stem.
- De vergaderingen van de deontologische commissie zijn niet openbaar.
- Eventuele communicatie vanuit de deontologische commissie vindt altijd en alleen plaats via de voorzitter van de commissie.

Toelichting

De leden van de deontologische commissie worden verzocht neutraal en objectief te oordelen over meldingen van vermoedens van schendingen. Om deze reden wordt ervoor gekozen de verhoudingen in de commissie niet de verhoudingen in de gemeenteraad te laten volgen, maar om iedere fractie één lid voor te laten dragen. Uitzonderlijk zal de fractie die de voorzitter voordraagt twee leden hebben in de commissie. Om de balans tussen de fracties te bewaken zal de voorzitter daarom geen stemrecht hebben, behalve dan wanneer er een gelijke verdeling van stemmen is.

Artikel 11

De deontologische commissie mandateert de algemeen directeur om een ontvankelijkheidstoets uit te voeren. De algemeen directeur kan daarin bijgestaan worden door interne en/of externe experts.

Om de ontvankelijkheid te onderzoeken zal altijd een gesprek plaatsvinden met de melder. Een melding is ontvankelijk wanneer aan alle volgende voorwaarden is voldaan:

- de melding betreft een individuele (zittende) lokale mandataris;
- het staat vast dat het gaat om een vermoedelijke schending van de deontologische code (en niet bijvoorbeeld om een schending binnen de privésfeer);
- de melding is voldoende betrouwbaar en concreet (er wordt gekeken naar de kwaliteit van de bron(nen) en de feitelijkheid van de melding);
- de melding is in alle redelijkheid onderzoekbaar en heeft onderzoek nodig (niet alle vermoedens zijn onderzoekbaar of vragen om onderzoek - denk aan een schending van art. 5 (interpersoonlijke schendingen), waarbij geen getuigen van het voorval aanwezig zijn).

Iedere melding wordt vertrouwelijk behandeld. In deze fase is de naam van de melder en degene over wie de melding gaat slechts bekend bij de leden van de deontologische commissie en bij de eventueel door de algemeen directeur aangestelde experts.

Artikel 12

De algemeen directeur formuleert een ontvankelijkheidsadvies en stuurt dit, inclusief de onderliggende stukken die deel uitmaken van het advies, aan de leden van de commissie

ter beoordeling. Indien de leden van de deontologische commissie niet binnen de vijf werkdagen bezwaar maken op het advies, dan wordt het advies over de ontvankelijkheid formeel omgezet in een beslissing van de deontologische commissie, als uiteindelijk verantwoordelijke voor de beslissing. Indien één lid bezwaar aantekent tegen het advies van de algemeen directeur, zal de deontologische commissie bijeenkomen voor de bespreking en beoordeling van het advies.

Wanneer het advies luidt dat een melding ontvankelijk is, neemt de algemeen directeur de onderzoeksvraag op in het advies aan de deontologische commissie.

Wanneer een melding niet-ontvankelijk is, betekent dit meteen het einde van de formele procedure. De melder wordt hierover schriftelijk geïnformeerd door de algemeen directeur, in naam van de deontologische commissie.

Een melder kan een melding ook zelf intrekken. Wanneer het om een interpersoonlijke schending gaat, betekent dit in principe het einde van de formele procedure. Bij een schending van de andere gedragsregels (bijvoorbeeld belangenvermenging) zal de formele procedure door blijven lopen. De melding is in dit geval niet gebonden aan degene die de melding doet.

Artikel 13

Bij een ontvankelijke melding start de algemeen directeur, onder mandaat van de commissie, een vooronderzoek. De algemeen directeur kan zich hierbij door interne en/of externe experts laten bijstaan.

De vermeende schender wordt schriftelijk op de hoogte gesteld van het vooronderzoek door de algemeen directeur, behalve wanneer de commissie acht dat dit het vooronderzoek kan schaden. De vermeende schender wordt erop gewezen dat deze zich tijdens het proces mag laten bijstaan door een raadspersoon naar keuze.

De commissie bepaalt waaruit het vooronderzoek zal bestaan. Het vooronderzoek bestaat in ieder geval uit:

- het in kaart brengen van de feitelijke situatie waarop de melding van toepassing is;
- het nagaan van de beschikbaarheid van relevante (administratieve en feitelijke) informatie;
- het nagaan van de relevante regelgeving;
- een gesprek met de vermeende schender, behalve wanneer dit het vooronderzoek kan schaden.

Artikel 14

De algemeen directeur brengt schriftelijk advies uit aan de deontologische commissie op basis van het vooronderzoek.

Het conceptadvies wordt eerst ter lezing voorgelegd aan de voorzitter van de commissie. Vervolgens wordt het concept ter inzage voorgelegd aan de vermeende schender, zodat

deze de kans heeft schriftelijke opmerkingen te formuleren bij het conceptadvies. Deze opmerkingen worden als bijlage toegevoegd aan het schriftelijk advies aan de commissie.

Het advies van de algemeen directeur, waarover de deontologische commissie beraadslaagt, beslaat in principe vijf mogelijke scenario's waarop de commissie zich zal richten:

1. Er zijn geen gronden gevonden voor een verder onderzoek of oordeel, of de melding betreft een dussdanige milde vorm van een schending dat ze afgedaan kan worden met het individueel aanspreken van de vermeende schender.
2. De vermeende schender heeft de schending erkend, zodat verder onderzoek door de commissie niet nodig is. De commissie wordt geadviseerd het dossier formeel af te sluiten en te komen tot een inschatting van de ernst van de schending.
3. Er zijn voldoende gronden om te spreken van een deontologische schending. De deontologische commissie wordt geadviseerd om tot een eigen toetsing van de schending te komen en een inschatting te maken van de ernst.
4. Er zijn voldoende gronden om te spreken van een deontologische schending. Er is echter nood aan verder onderzoek. De commissie wordt geadviseerd over de onderzoeksvraag, wie het onderzoek zou moeten opstarten/uitvoeren (de Vlaamse Regering/de provinciegouverneur, Audit Vlaanderen, een integriteitsspecialist, ...) en wat de termijnen zijn.
5. Er is een gegrond vermoeden van een strafrechtelijk vervolgbaar feit. De deontologische commissie wordt geadviseerd een zelfstandige beslissing te nemen om de melding neer te leggen bij de politie/het parket.

Artikel 15

De deontologische commissie oordeelt op basis van het advies van de algemeen directeur over de te nemen vervolgstappen.

De melder en de vermeende schender hebben het recht om in deze fase te worden gehoord door de deontologische commissie. Voor beiden geldt dat zij zich in deze kunnen laten bijstaan door een raadspersoon. Geen van de partijen is verplicht zich te laten horen.

De commissie kan in het kader van het vooronderzoek ook getuigen horen.

Na het bestuderen van het advies van de algemeen directeur en het horen van de betrokkenen bespreekt de commissie het vermoeden van schending en wordt een gemotiveerd advies overgemaakt aan de gemeenteraad.

De wijze van communiceren vanuit de gemeenteraad over de voorliggende zaak is onderdeel van het advies van de deontologische commissie.

Indien de deontologische commissie een schending heeft vastgesteld – omdat de schender deze heeft toegegeven of omdat ze uit het onderzoek is gebleken – dan neemt ze in haar advies ook de meest passende, proportionele vorm van afhandeling op,

inclusief een beschrijving van de verzwarende en verzachtende omstandigheden bij het voorstel van afhandeling.

Er wordt een uitzondering gemaakt op deze regel wanneer:

- er eerst een vervolgonderzoek nodig wordt geacht. Dit vraagt om beoordeling van de rapportage op het vervolgonderzoek.
- er melding wordt gedaan bij de Vlaamse Regering/Audit Vlaanderen, dan wel wanneer er een politionele aangifte is gedaan. In dit geval informeert de commissie de gemeenteraad over de genomen stap.

De commissie streeft in haar oordeel naar unanimiteit. Een simpele meerderheid van uitgebrachte stemmen volstaat om tot een oordeel te komen. Indien er evenveel stemmen voor als tegen een oordeel zijn, dan heeft de voorzitter de doorslaggevende stem.

Een lid van de commissie kan ervoor kiezen een afwijkend standpunt op te tekenen en, met het advies aan de gemeenteraad, mee te sturen.

Artikel 16 en 17: Het zich uitspreken over schendingen van de deontologische code

Artikel 16

De gemeenteraad beoordeelt of een mandataris een schending heeft begaan. Hij doet dit op basis van het gemotiveerd advies van de deontologische commissie.

Als de raad beslist om af te wijken van het advies, dan moet de vermeende schender de kans krijgen om zich tijdens de besloten zitting van de gemeenteraad uit te spreken over de beslissing.

Wanneer de gemeenteraad vaststelt dat de deontologische code geschonden werd door een mandataris van de gemeente, dan kan de raad:

- het gedrag van de mandataris uitdrukkelijk afkeuren;
- vragen dat de mandataris zich publiekelijk verontschuldigt;
- een dossier overmaken aan de Vlaamse regering zodat die een tuchtonderzoek kan instellen bij kennelijk wangedrag of grove nalatigheid van of door de burgemeester, een schepen, een districtsburgemeester, een districtsschepen, de raadsvoorzitter of de voorzitter van het bijzonder comité voor de sociale dienst.

Artikel 17

Via de gemeenteraadsvoorzitter en de burgemeester communiceert de gemeenteraad over haar oordeel en (indien mogelijk) de gronden daarvan. De deontologische commissie adviseert de gemeenteraad voor haar communicatie.

Artikel 18: Het evalueren van de deontologische code

Artikel 18

Minimaal één keer per bestuursperiode evalueert de raad de deontologische code. De raad vraagt daarvoor eerst advies aan de deontologische commissie. Daarbij wordt onder meer bekeken of de code nog actueel is, of ze nog goed werkt en of ze nageleefd wordt.

4. Bijlage: regelgeving⁹

Decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur

Art. 10¹⁰

De volgende personen kunnen geen deel uitmaken van een gemeenteraad:

- 1° de provinciegouverneurs, de vicegouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, de hoge ambtenaar die de Brusselse Hoofdstedelijke Regering aanwijst overeenkomstig artikel 48, derde lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 betreffende de Brusselse Instellingen en de adjunct van de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant, de provinciegriffiers, de arrondissementscommissarissen en de adjunct-arrondissementscommissarissen als de gemeente in kwestie deel uitmaakt van hun ambtsgebied;
- 2° de magistraten, de plaatsvervangende magistraten en de griffiers bij de hoven en de rechtbanken, de administratieve rechtscolleges en het Grondwettelijk Hof;
- 3° de leden van het operationeel, administratief of logistiek kader van de politiezone waar de gemeente toe behoort;
- 4° de personeelsleden van de gemeente in kwestie of van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn dat die gemeente bedient of van de gemeentelijke extern verzelfstandigde agentschappen van de gemeente;
- 5° de leden van een districtsraad;
- 6° de personen die in een lokale decentrale overheid van een andere lidstaat van de Europese Unie een ambt of een mandaat uitoefenen dat gelijkwaardig is aan dat van gemeenteraadslid, voorzitter van de gemeenteraad, schepen of burgemeester;
- 7° de bloedverwanten tot en met de tweede graad, de aanverwanten in de eerste graad of de echtgenoten in de gemeenteraad van dezelfde gemeente;
- 8° de directeur van een woonmaatschappij tot wiens werkgebied de gemeente behoort;
- 9° de leidend ambtenaar van een intergemeentelijk samenwerkingsverband waaraan de gemeente deelneemt.

Als bloed- of aanverwanten in een graad als vermeld in het eerste lid, 7°, of twee echtgenoten worden verkozen bij dezelfde verkiezing, wordt de voorkeur bepaald door de grootte van de quotiënten op grond waarvan de zetels die kandidaten hebben verkregen aan hun lijst zijn toegekend.

Als twee bloed- of aanverwanten in een verboden graad of twee echtgenoten worden verkozen, de ene tot raadslid, de andere tot opvolger, geldt het verbod om zitting te nemen alleen voor de opvolger, tenzij de plaats waarvoor hij in aanmerking komt, is opengevallen voor de verkiezing van zijn bloed- of aanverwant of echtgenoot. Tussen opvolgers die voor opengevallen plaatsen in aanmerking komen, wordt de voorrang allereerst bepaald volgens de tijdsorde van de vacatures.

⁹ Dit zijn de regels waarnaar in de inspiratiecode wordt verwezen. Uiteraard zijn er nog heel wat meer regels die zijdelings relevant zijn bij de opmaak van een deontologische code.

¹⁰ Via art. 71 Decreet Lokaal Bestuur ook van toepassing op leden van de raad voor maatschappelijk welzijn.

Voor de toepassing van dit artikel worden personen die een verklaring van wettelijke samenwoning als vermeld in artikel 1475 van het Burgerlijk Wetboek hebben afgelegd, met echtgenoten gelijkgesteld.

Aanverwantschap die later tot stand komt tussen raadsleden, brengt geen verval van hun mandaat mee. Dat geldt niet bij een huwelijk tussen raadsleden en als er een verklaring van wettelijke samenwoning als vermeld in artikel 1475 van het Burgerlijk Wetboek, is afgelegd.

De onverenigbaarheid wordt geacht op te houden door het overlijden van de persoon door wie ze tot stand is gekomen, door echtscheiding of door de beëindiging van het wettelijk samenlevingscontract.

Overeenkomstig artikel 71 en 72 van de Nieuwe Gemeentewet is het eerste lid, 1° en 2°, ook van toepassing op de niet-Belgische onderdanen van de Europese Unie die in België verblijven voor de uitoefening in een andere lidstaat van de Europese Unie van ambten die gelijkwaardig zijn aan de ambten, vermeld in deze bepalingen.

Art. 27

§ 1. Het is voor een gemeenteraadslid verboden deel te nemen aan de bespreking en de stemming over:

1° aangelegenheden waarin hij een rechtstreeks belang heeft, hetzij persoonlijk, hetzij als vertegenwoordiger, of waarbij de echtgenoot, of bloed- of aanverwanten tot en met de vierde graad een persoonlijk en rechtstreeks belang hebben. Dat verbod strekt niet verder dan de bloed- en aanverwanten tot en met de tweede graad als het gaat om de voordracht van kandidaten, benoemingen, ontslagen, afzettingen en schorsingen. Voor de toepassing van deze bepaling worden personen die een verklaring van wettelijke samenwoning als vermeld in artikel 1475 van het Burgerlijk Wetboek hebben afgelegd, met echtgenoten gelijkgesteld;

2° de vaststelling of goedkeuring van het meerjarenplan, het budget en de jaarrekening van een instantie waaraan hij rekenschap verschuldigd is of van een instantie tot het uitvoerend orgaan waarvan hij behoort.

Het eerste lid is niet van toepassing op het gemeenteraadslid dat zich in de omstandigheden, vermeld in het eerste lid, bevindt louter op grond van het feit dat hij als vertegenwoordiger van de gemeente is aangewezen in andere rechtspersonen.

§ 2. Het is voor een gemeenteraadslid verboden:

1° rechtstreeks of onrechtstreeks als advocaat of notaris tegen betaling te werken in geschillen ten behoeve van de gemeente. Dat verbod geldt ook voor de personen die in het kader van een associatie, groepering, samenwerking of op hetzelfde kantooradres met het gemeenteraadslid werken;

2° rechtstreeks of onrechtstreeks als advocaat of notaris ten behoeve van de tegenpartij van de gemeente of ten behoeve van een personeelslid van de gemeente te werken bij geschillen die betrekking hebben op beslissingen over de tewerkstelling binnen de gemeente. Dat verbod geldt ook voor de personen die in het kader van een associatie,

groepering, samenwerking of op hetzelfde kantooradres met het gemeenteraadslid werken;

3° rechtstreeks of onrechtstreeks een overeenkomst te sluiten, behalve in geval van een schenking aan de gemeente of een gemeentelijk extern verzelfstandigd agentschap, of deel te nemen aan een opdracht voor aanneming van werken, leveringen of diensten, verkoop of aankoop ten behoeve van de gemeente of een gemeentelijk extern verzelfstandigd agentschap, behalve als het gemeenteraadslid een beroep doet op een dienstverlening van de gemeente of van een gemeentelijk extern verzelfstandigd agentschap en ten gevolge daarvan een overeenkomst aangaat;

4° op te treden als afgevaardigde of deskundige van een vakorganisatie in het bijzonder onderhandelingscomité of het hoog overlegcomité van de gemeente.

§ 3. Dit artikel is van toepassing op de vertrouwenspersoon, vermeld in artikel 16 en 155.

§ 4. Als een gemeenteraadslid zich in de situatie, vermeld in paragraaf 1, bevindt, moet dat punt op de vergadering behandeld worden, en kan de vergadering niet gesloten worden voor het punt in kwestie is behandeld of voor beslist is om het punt uit te stellen.

Art. 28

§ 1. De vergaderingen van de gemeenteraad zijn openbaar, behalve als:

1° het om aangelegenheden gaat die de persoonlijke levenssfeer raken. Zodra een dergelijk punt aan de orde is, beveelt de voorzitter de behandeling in besloten vergadering;

2° de gemeenteraad met twee derde van de aanwezige leden en op gemotiveerde wijze beslist tot behandeling in besloten vergadering, in het belang van de openbare orde of op grond van ernstige bezwaren tegen de openbaarheid.

De vergaderingen over de beleidsrapporten, vermeld in artikel 249, zijn in elk geval openbaar.

§ 2. De besloten vergadering kan alleen plaatsvinden na de openbare vergadering, uitgezonderd in tuchtzaken. Als tijdens de openbare vergadering blijkt dat de behandeling van een punt in besloten vergadering moet worden voortgezet, kan de openbare vergadering, alleen met dat doel, worden onderbroken. Als tijdens de besloten vergadering blijkt dat de behandeling van een punt in openbare vergadering moet worden behandeld, wordt dat punt opgenomen op de agenda van de eerstvolgende gemeenteraad. In geval van dringende noodzakelijkheid van het punt of in geval van de eedaflegging van een personeelslid kan de besloten vergadering, alleen met dat doel, worden onderbroken.

Art. 29

§ 4. De gemeenteraadsleden, alsook alle andere personen die krachtens de wet of het decreet de besloten vergaderingen van de gemeenteraad bijwonen, zijn tot geheimhouding verplicht.

Dit artikel doet geen afbreuk aan de mogelijkheid van strafrechtelijke vervolging van de

gemeenteraadsleden, alsook van alle andere personen als vermeld in het eerste lid wegens schending van het beroepsgeheim, overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.

Art. 38

De gemeenteraad stelt bij de aanvang van de zittingsperiode een huishoudelijk reglement vast waarin aanvullende maatregelen worden opgenomen voor de werking van de raad en waarin minstens bepalingen worden opgenomen over:

- 1° de vergaderingen waarvoor presentiegeld wordt verleend, het bedrag van het presentiegeld en de nadere regels voor de eventuele terugbetaling van specifieke kosten die verband houden met de uitoefening van het mandaat van gemeenteraadslid of lid van het college van burgemeester en schepenen;
- 2° de wijze van verzending van de oproeping en de terbeschikkingstelling van het dossier aan de gemeenteraadsleden, alsook de wijze waarop de algemeen directeur of de door hem aangewezen personeelsleden, aan de raadsleden die erom verzoeken, technische inlichtingen verstrekken over die stukken;
- 3° de wijze waarop de plaats, de dag, het tijdstip en de agenda van de vergaderingen van de gemeenteraad openbaar worden gemaakt;
- 4° de voorwaarden voor het inzage-recht en het recht van afschrift voor gemeenteraadsleden en de voorwaarden voor het bezoekrecht aan de instellingen en diensten die de gemeente opricht en beheert;
- 5° de voorwaarden waaronder de gemeenteraadsleden hun recht uitoefenen om aan de burgemeester en aan het college van burgemeester en schepenen mondelinge en schriftelijke vragen te stellen;
- 6° de wijze van notulering en de wijze waarop de notulen en het zittingsverslag van de vorige vergadering ter beschikking worden gesteld van de gemeenteraadsleden;
- 7° de nadere regels voor de samenstelling en de werking van de commissies en de fracties;
- 8° de wijze waarop en de persoon door wie de stukken van de gemeente, vermeld in artikel 279, worden ondertekend;
- 9° ...
- 10° de wijze van het ter kennis brengen van de beslissingen, vermeld in artikel 50, vijfde lid;
- 11° de keuze om digitaal of hybride te vergaderen en de wijze waarop;
- 12° de uitzonderlijke omstandigheden waaronder de gemeenteraad digitaal kan vergaderen, als het huishoudelijk reglement de mogelijkheid van digitaal vergaderen opneemt;
- 13° de uitzonderlijke omstandigheden waaronder de gemeenteraad hybride kan vergaderen, als het huishoudelijk reglement de mogelijkheid van hybride vergaderen opneemt.

De gemeenteraad kan het huishoudelijk reglement op elk moment wijzigen.

Burgerlijk Wetboek van 21 maart 1804

Art. 1596

Bij een openbare verkoping mogen, op straffe van nietigheid, noch door henzelf noch door tussenpersonen, kopers worden :

Voogden, wat betreft de goederen van hen over wie zij de voogdij hebben;

Lasthebbers, wat betreft de goederen met de verkoop waarvan zij belast zijn;

Bestuurders, wat betreft de goederen van de gemeenten of van de openbare instellingen, die aan hun zorg zijn toevertrouwd;

Openbare ambtenaren, wat betreft de goederen van de Staat, waarvan de verkoop door hun tussenkomst geschiedt.

Strafwetboek van 8 juni 1867

Art. 245

Iedere persoon die een openbaar ambt uitoefent, die, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenpersonen of door schijnhandelingen, enig belang, welk het ook zij, neemt of aanvaardt in de verrichtingen, aanbestedingen, aannemingen of werken in regie waarover hij ten tijde van de handeling geheel of ten dele het beheer of het toezicht had, of die, belast met de ordonnanciering van de betaling of de vereffening van een zaak, daarin enig belang neemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar, en met geldboete van 100 euro tot 50 000 euro of met één van die straffen en hij kan bovendien, overeenkomstig artikel 33, worden veroordeeld tot ontzetting van het recht om openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen.

De voorafgaande bepaling is niet toepasselijk op hem die in de gegeven omstandigheden zijn private belangen door zijn betrekking niet kon bevorderen en openlijk heeft gehandeld.

Art. 458

Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot drie jaar en een geldboete van honderd euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen.

Besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 2018 houdende het statuut van de lokale mandataris

Art. 35

§ 1. Alleen kosten die verband houden met de uitoefening van het mandaat en die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van het mandaat, kunnen worden terugbetaald.

De kosten, vermeld in het eerste lid, worden gestaafd met bewijsstukken.

§ 2. De algemeen directeur beoordeelt of de kosten voldoen aan de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1 en aan de voorwaarden, vermeld in het huishoudelijk reglement.

§ 3. Jaarlijks wordt een overzicht gemaakt van de terugbetaling van de kosten van de mandatarissen. Dat document is openbaar.

Wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten

Art. 6

§ 1. De aanbesteder treft de nodige maatregelen om tijdens de plaatsing en de uitvoering belangenconflicten doeltreffend te voorkomen, te onderkennen en op te lossen, teneinde vertekening van de mededinging te vermijden en de gelijke behandeling van alle ondernemers te verzekeren.

Het begrip belangenconflict beoogt ten minste iedere situatie waarin een bij de plaatsing of de uitvoering betrokken ambtenaar, openbare gezagsdrager of andere persoon die op welke wijze ook aan de aanbesteder verbonden is, met inbegrip van de namens de aanbesteder optredende aanbieder van aanvullende aankoopactiviteiten, alsook elke persoon die bij de plaatsing of op het resultaat ervan invloed kan hebben, direct of indirect, financiële, economische of andere persoonlijke belangen heeft die geacht kunnen worden hun onpartijdigheid en onafhankelijkheid bij de plaatsing of de uitvoering in het gedrang te brengen.

De Koning kan ook andere situaties benoemen als belangenconflicten.

§ 2. Het is elke ambtenaar, openbare gezagsdrager of ieder ander persoon die op welke wijze ook aan de aanbesteder verbonden is, met inbegrip van de namens de aanbesteder optredende aanbieder van aanvullende aankoopactiviteiten, verboden, op welke wijze ook, rechtstreeks of onrechtstreeks tussen te komen bij de plaatsing of de uitvoering van een overheidsopdracht zodra hij daardoor, persoonlijk of via een tussenpersoon, zou kunnen terechtkomen in een toestand van belangenconflict met een kandidaat of inschrijver. In uitzonderlijke omstandigheden is dit verbod evenwel niet van toepassing, indien dit verbod de aanbesteder zou beletten te voorzien in haar behoeften.

§ 3. Een belangenconflict wordt alleszins vermoed te bestaan :

1° zodra de ambtenaar, de openbare gezagsdrager of de natuurlijke persoon bedoeld in paragraaf 1, tweede lid, bloed- of aanverwant is in de rechte lijn tot de derde graad en in de zijlijn tot de vierde graad of in geval van wettelijke samenwoning, met een van de kandidaten of inschrijvers of met ieder ander natuurlijk persoon die voor rekening van een van hen een vertegenwoordigings-, beslissings- of controlebevoegdheid uitoefent;

2° indien de ambtenaar, de openbare gezagsdrager of de natuurlijke persoon bedoeld in paragraaf 1, tweede lid, zelf of via een tussenpersoon eigenaar, mede-eigenaar of werkend vennoot is van één van de kandiderende of inschrijvende ondernemingen dan wel in rechte of in feite, zelf of desgevallend via een tussenpersoon, een vertegenwoordiging-, beslissings- of controlebevoegdheid uitoefent.

De ambtenaar, de openbare gezagsdrager of de natuurlijke persoon die zich in een

toestand van belangenconflict bevindt, is verplicht zichzelf te wraken. Hij stelt er de aanbesteder schriftelijk en onverwijld van op de hoogte.

§ 4. Indien de ambtenaar, de openbare gezagsdrager, de natuurlijke persoon of rechtspersoon bedoeld in paragraaf 1, tweede lid, zelf of via een tussenpersoon, één of meer aandelen of deelbewijzen ter waarde van ten minste vijf percent van het maatschappelijk kapitaal van een van de kandiderende of inschrijvende ondernemingen bezit, is hij verplicht de aanbesteder daarvan in kennis te stellen.

Wet van 17 juni 2013 betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten

Art. 10

§ 1. Bepaalde gegevens mogen evenwel niet worden meegedeeld indien de openbaarmaking ervan de toepassing van een wet zou belemmeren, in strijd zou zijn met het openbaar belang, nadelig zou zijn voor de rechtmatige commerciële belangen van overheidsbedrijven of particuliere ondernemingen of de eerlijke mededinging tussen ondernemingen zou kunnen schaden.

§ 2. De aanbestedende instantie en elke persoon die, in het kader van zijn functie of van de hem toevertrouwde opdrachten, kennis heeft van vertrouwelijke informatie over een opdracht of die hem, in het kader van het plaatsen en de uitvoering van de opdracht, door de kandidaten, inschrijvers, aannemers, leveranciers of dienstverleners werd verstrekt, mogen die informatie niet bekendmaken. Deze informatie heeft meer bepaald betrekking op de technische of commerciële geheimen en op de vertrouwelijke aspecten van de offertes.

Zolang de aanbestedende instantie geen beslissing heeft genomen over, naargelang het geval, de selectie of kwalificatie van de kandidaten of deelnemers, de regelmatigheid van de offertes, de gunning van de opdracht of de beslissing om af te zien van het plaatsen van de opdracht, hebben de kandidaten, deelnemers, inschrijvers en derden geen toegang tot de documenten betreffende de procedure, met name de aanvragen tot deelneming of kwalificatie, de offertes en de interne documenten van de aanbestedende instantie.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (vuluit: Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG)

Zie: [Verordening - 2016/679 - EN - avg - EUR-Lex](#)